

A MAGYAR TITKOS NYELVEK.

Tudvalevő dolog, hogy minden nemzet társadalmában vannak olyan csoportok, osztályok, a melyeknek nyelvében a szavaknak a köznyelvi használattól eltérő jelentésük van. Sok olyan szó is van e csoportok, osztályok nyelvében, a melyek a köznyelvben egyáltalában nincsenek meg. Az ilyen csoportnyelveket összefoglaló néven *titkos nyelveknek* nevezhetjük; francziául *argot*-nak, németül *rotwelsch*-nek, *geheimsprache*-nak hívják őket.

Nekünk is vannak titkos nyelveink, bár e téren a kutatás még nagyon is a kezdet kezdetén van. Még a legtöbbet a diáknyelvről s utána a tolvajnyelvről tudunk. Pedig e csoportnyelvek sok tanulságot nyújtanak a nyelvésznek is. A köznyelvi használattól eltérő jelentések nyelvlélektani szempontból értékesek. Viszont olyan szavak, a melyek csak a csoportnyelvben vannak meg, bizonyos körülmények közt köznyelviékké válhatnak. Mindkét esetre példákat is idézhetünk. Csak nem rég tettük szóvá a *lőgni* igét (l. MNy. XII, 144, 179), a mely a budapesti hétköznapi beszédben úton-útfélen hallható. Kimutatták róla, hogy tulajdonkép csoportnyelvi szó. A szocialista sajtó a rendőri szerződötetett besugókat (MNy. IX, 468, X, 144) *hadács*-oknak nevezi. Kimutatható e szóról, hogy az utca nyelvéből vett kifejezés.

De nemcsak ma van ilyen hatása a titkos nyelveknek a hétköznapi nyelvre, köznyelvre. A *sáp* szó pl. már húsz-harmincz eszten-deje van meg köz- és irodalmi nyelvünkben (l. MNy. XI, 422) s ez is eredetileg utcanyelvi kifejezés. Hogy a diáknyelv nem egy szavával — főleg JÓKAI útján — irodalmi nyelvünk menüire gazdagodott, azt csak sejtjük, de pontosan mai napig sem tudjuk. A titkos nyelvek egyik legrégebb szava nyelvünkben talán a *zsobrák* (alakv. *sobrák*, *zsëbrák*, *zsübrák*, *zsubrák* NySz., OklSz., MTsz.) szó, a melyre első adatunk a XVI. sz. elejéről van. Ez a szó a szláv *žebra*k mása, a melyről BRÜCKNER SÁNDOR, AVÉ-LALLEMANT, Das deutsche Gauner-tum cz. műve alapján kimutatta, hogy a XV. századi német tolvajnyelv szava. E korban a kolduló csavargókat németül *seffer*-eknek hívták (l. minderre Archiv für slav. Phil. XV, 320), ebből lett cseh-tót-lengyel *žebřati*, *žebra*k 'koldus', s innen a magyar szó.

Magyar nyelvtudományi érdek, hogy a különféle titkos nyelvek szavait is ismerjük. Folyóiratunk *Népm nyelv* rovatában készséggel közöl ilyen titkosnyelvi szógyűjteményeket. A SZERKESZTŐSÉG.